

PAS OP! DIT IS EEN SHITVERHAAL

Je hebt van die producten waar je nooit over nadenkt, maar die iedereen elke dag gebruikt. Toiletpapier bijvoorbeeld. Over het gevaar van inkt voor de anus en de 3- of 4-laagsdiscussie.

Tekst **JAFFE VINK** Foto's **JOOST HOVING**

Je zit op de wc. Naast je hangt een rol toiletpapier aan een houder. Die rol kan twee kanten op: hij rolt naar voren of naar achteren. Daar is wel eens gedoe over. Moet hij naar voren of moet hij naar achteren?

Meestal rolt het papier naar voren. Je kunt het afscheuren langs een lijn met van die gaatjes. Velletje voor velletje. Of vijf tegelijk. De dikke rol wordt dunner en aan het eind stuit je op een kartonnen koker. Het laatste velletje blijft verkreukeld op de koker achter met wat lijmresten. Het is tijd voor een nieuwe rol.

En dan sta je daar in de rij bij de caissière met dat reuzepak van zestien rollen toiletpapier, dat boven alle andere boodschappen op de kassaband uittoert. Je hebt de keuze voor dit papier al lang geleden gemaakt: enkellaags, dubbellaags, 3-laags, 4-laags, extra zacht en toch sterk, wit of witter of misschien een keer met een blauw motief – je staat daar en je doet alsof de schaamte voorbij is, je rekent af, het pak past niet in de grote plastic boodschappentas en dus neem je het ding onder je arm en wandelt de supermarkt uit.

Je loopt naar huis. Nog nooit heb je eraan gedacht dat dit toiletpapier dat je al bijna je hele leven dagelijks gebruikt, ooit is uitgevonden. De stoommachine is uitgevonden en de gloeilamp en de telefoon

**SCHEUREN
LANGS EEN
LIJN MET
GAATJES.
VELLETJE
VOOR
VELLETJE.
OF VIJF
TEGELIJK**

en de computer, maar gewoon toiletpapier?

Je loopt met dat pak toiletpapier en je merkt dat er nog een rest van schaamte is, een schaamte die je als jongen niet had – zo'n jongen uit het gewiekste *Handboek voor jongens* dat vertelt wat je moet doen als je iemand met een pak toiletpapier op straat ziet lopen: 'Dan moet je ineens zeggen: Dat heeft die Joseph Gayetty toch maar mooi uitgevonden! Als ze verbaasd reageren, doe je alsof dit iets is wat iederéén weet.'

Kokosnoot

Hoe ging het in al die eeuwen voor de uitvinding van het toiletpapier? Het ging met water, als er water in de buurt was – en vaak was er geen klaterende beek. Het ging met één of twee vingers of de halve hand en daarna was weer water nodig dat er dus niet altijd was. Het ging met bladeren en takken. Het ging met wat er was: van sneeuw tot kokosnoot, van >>>

WE ZIJN ZO GEWEND AAN 4-LAAGS, ZACHT EN STERK, DAT WE GEEN MOMENT HEBBEN BEDACHT DAT ER TOEN HOUTSPLINTERS IN PAPIER ZATEN

mos tot schelp, van schapenwol tot de wonderlijke maïskolf – met de pluim of met de gestroopte kolf. En in het oude Rome ging het met een spons op een stok, gedoopt in een aardewerken pot met zout water.

Later, eeuwen later, kwam de tijd van het privaat, een houten hok aan het huis of op het erf. Het interieur bestond uit een plank met een gat en een deksel. Het privaat kwam daarna in het huis, een aparte kleine kamer in de gang of het achterhuis. In dit privaat ging het, dankzij de uitvinding van de drukpers, met kranten, pamfletten, tijdschriften en uitgescheurde boekpagina's.

In New York werd de invloedrijke *New York Tribune* gebruikt als veeglap en de prille *New York Times*, in stukken geknipt, en op het land de populaire *Old Farmer's Almanac*, gaatje erin, touwtje erdoor, spijkertje in de muur.

Geneeskrachtig

De Amerikaanse ondernemer Joseph Gayetty beschouwde die oude kranten

met hun drukinkt als een smerig gif; het was gevaarlijk voor de gevoelige lichaamsdelen. Geïnspireerd door de opkomende papierindustrie kwam hij in 1857 op het idee schoon papier te maken voor het vuile werk. Losse vellen. Het eerste echte toilet papier. In advertenties waarschuwde hij voor het gevaar van de drukinkt en prees zijn toilet papier om de hygiëne én de geneeskrachtige werking: de toevoeging van sap uit de dikke bladeren van de aloë vera voorkwam het ontstaan van aambeien. Hij verkocht het toilet papier onder de naam Gayetty's Medicated Paper en voorzag elk vel met het watermerk van zijn naam. 500 vel voor 50 cent.

Het medicinale toilet papier was geen succes. Het was te duur. Oud papier was gratis. De Amerikanen bleven daarom liever hun kranten en tijdschriften gebruiken. Met inkt en al.

De comeback van het toilet papier duurde tientallen jaren. En het werd aangekondigd als nieuw: de eerste rol met geperforeerd toilet papier. Je kon velletje

voor velletje afscheuren. Op de patent-aanvraag van Seth Wheeler van de Albany Perforated Wrapping Paper Co. staat de scheurlijn getekend. Het was 15 september 1891.

Ook de firma Scott van de Church Street in New York komt met nieuw toilet papier en met een uitgebreide advertentiecampagne. Er is behoefte aan meer informatie over hygiëne, vindt Scott, want twee derde van alle mannen en vrouwen van middelbare leeftijd en ouder lijden aan 'een of andere rectale aandoening'. Rectaal – dan zitten we in de endeldarm, het laatste deel van de dikke darm, de monding van de kakaroute.

Die rectale aandoening, vervolgt Scott, komt door de inferieure kwaliteit van het toilet papier. 'Ruw toilet papier kan ernstige verwondingen veroorzaken.'

Houtsplinters

Die drukinkt van oude kranten was al niet best, maar dat ruwe toilet papier is ook niet goed. Scott zegt het niet met zo

veel woorden – de taal omtrent de gevoelige delen is nog zeer gesluierd – maar het gaat om venijnige houtsplinters. De firma Scott wist het probleem ook niet meteen op te lossen want pas in 1935 kwam een fabrikant met een opmerkelijke verbetering: 'splintervrij toilet papier'. Wij zijn nu zo gewend aan het comfort van 4-laags, extra zacht en toch sterk, dat we geen moment hebben bedacht dat er toen houtsplinters in het papier zaten. We waren ook bijna vergeten dat papier, sinds het midden van de negentiende eeuw, wordt gemaakt van bomen.

Goed toilet papier maken had zijn tijd nodig: van de uitvinding in 1857 via de eerste rol tot aan het splintervrije toilet papier duurt bijna tachtig jaar. En dan komt St. Andrew's Paper Mill uit Londen in 1942 voor het eerst met dubbellaags toilet papier, dat de kans vermindert om tijdens het vegen met de vinger door het papier te gaan.

Grote strik

De reclame wordt zinnelijker. In de jaren 50 presenteert de Scott Paper Company een campagne voor zacht toilet papier in pasteltinten. Een Lady in Gown, een bevallige dame in een lichtblauwe ochtendjas van synthetische zijde met een grote strik en een teddyberenkraag, het haar al geföhnd, de lippen gestift en de nagels rood gelakt, hangt heel behoedzaam een rol lichtblauw en zijdezacht toilet papier aan de houder. Die houder heeft aan het eind een handgreep: een

opgerolde koperen slang. De bek van de slang nadert de vingers van de vrouw.

Hoe moet die rol nu worden opgehangen? Moet het papier naar voren rollen of naar achteren?

Op 17 maart 2015 tweet de schrijver Owen Williams een afbeelding van het patent van Seth Wheeler uit 1891, waarop te zien is dat het papier naar voren rolt. 'Het patent voor toilet papier maakt een einde aan het *over versus under debate*.' Dezelfde dag neemt de website *The Huffington Post* het bericht over: 'Het eeuwige debat over toilet papier lijkt meer dan een eeuw geleden al beslist.' Dan gaat de rol van Seth Wheeler wereldwijd via Twitter en Facebook. Het pleit is beslecht: naar voren.

Maar als we kijken naar de handen van de dame in blauwe zijde, die de richtlijnen van de aloude Scott Paper Company volgt, dan is het: naar achteren. ■

Holy Shit

FOTO:HH

In het boek *Holy Shit* ontrafelt journalist Jaffe Vink (66) niet alleen de geschiedenis van het toilet papier, hij beantwoordt ook zo'n beetje alle vragen die je kunt bedenken over poep en pies. De geschiedenis van Manneke Pis, de werking van het riool in Londen, de onderwaardering van de toiletjuffrouw, de plassekstape van Patricia Paay en een stappenplan voor wildplassers; het is slechts een beperkte selectie uit de thema's die hij in dit boek behandelt. *Holy Shit* verschijnt bij uitgeverij Prometheus (12,50 euro)